

A la recerca del sentit glaçat

Banyes de mar

Anar a prendre banyes de mar no és un costum de tota la vida. Els grecs de l'antigor, per exemple, no solien banyar-se al mar –hi jugaven a pilota, com Nausica a l'*Odissea*–, però hi navegaven per comerciar i per fer la guerra: la batalla de Salamina, per exemple, va ser únicament marítima. Els romans preferien les termes d'aigua dolça que el mar quan es tractava d'higiene o d'esbarjament: a Roma hi ha encara les termes de Caracal·la –antigament amb aigua calenta a l'hivern!–, per fer-nos la idea de com va ser d'important la cultura dels banyes en aquella època. A l'Edat Mitjana, llevat dels senyors molt rics, la gent amb prou feines es rentava: qui tenia un riu a la vora s'hi submergia per treure's la brutícia de sobre i prou. Feien molta pudor, per això els perfums eren molt valorats. És veritat que una carta de Madame de Sévigné ens ennova d'una anada a la platja atlàntica d'uns amics seus, als quals un gos malalt de ràbia havia mossegat; a manca de vacuna, pel que sembla, el bany va produir un efecte terapèutic. Però això són excepcions: la platja va ser un terreny desert d'homes i dones fins molt endavant. S'hi anava a l'hivern –com encara llegim a les pàgines de Proust–; i llocs de clima

WIKIPEDIA

temperat com Niça o Canes, i molts indrets de la costa mediterrània d'Itàlia, eren famosos, des del segle XVIII, com a llocs per practicar la vida social –els casinos feien parella amb les platges– i caminar per les avingudes que hi havia ran de mar, al temps fred.

Va ser al darrer terç del segle XIX que els banyes de platja, a l'estiu, es van popularitzar seguint les teories higienistes d'una sèrie d'escoles de medicina que aconsellaven aquests banyes com a cosa molt saludable: la llista dels beneficis dels banyes salats és molt extensa. Llavors, aquella aristocràcia que anava a estiu a llocs de mar només perquè s'hi estava fresc va començar a edificar casetes per despullar-se i revestir-se –els vestits de bany eren tant o més complexos que un vestit d'estiu–, locals d'esbarjo i tot el que és del cas, seguint sempre el model que havien creat els balnearis d'aigua dolça, molt més antics, que al seu torn seguien la idea de les termes romanes.

Però de la mateixa manera que aquesta moda va començar en un cert moment, així mateix podria desaparèixer un dia. El soroll de les ràdios portàtils, les burilles i les tallades de meló escampades per l'arena, els venedors de cocos, les criatures cridaneres, els melanomes, els desmaís, els cops de calor, les morts sobtades i tot plegat, bé podrien fer que el dia que el continent torni a ser una civilització –com ho va ser Roma–, les platges es trobin, a l'estiu, completament desertes. ♦♦

ARA

Escriure és una exploració cap endins i cap enfora, una manera de no embogir del tot, un viatge pel fred i pel dolor

Arribar a l'Àrtic és més fàcil que arribar al fons d'un mateix

“L'únic que em retorna la força és escriure: construir sentit. ¿M'he posat en tots aquests embolics, potser, per escriure'ls després? ¿M'he cregut en una relació increïble per veure on em duia narrativament? ¿Que potser l'escriptura em reclamava, i ho he volatilitzat tot inconscientment quan he arribat al límit? Escriure és el verí i és la cura. O com diu la Lispector, escriure és una malaltia que salva”.

Són paraules d'Alicia Kopf, nom artístic d'Imma Àvalos, a la novel·la *Germà de gel* (L'Altra Editorial), guardonada amb els premis Documenta 2015 i Llibreter 2016. Un llibre valent i magnètic que m'ha costat d'agafar –les expedicions polars no em fan ni fred ni calor– però m'ha acabat seduïnt. Un cop trencat el gel, m'he sentit com a casa endinsant-me en aquest collage literari en què les gestes dels exploradors donen pas a apunts autobiogràfics –això que en diem autoficció– i desemboquen en el dietari d'un viatge a Islàndia: “Veient l'eficàcia de l'organització i els transports, de tornada a l'hotel penso que és molt més fàcil arribar a l'Àrtic que a certes regions d'un mateix”. Exploracions, doncs, cap endins i cap enfora, amb la presència absent del germà de

l'autora, que té autisme i mira el món a través d'una capa de glaç.

Sense la memòria que inventa i refà el passat, embogiríem

Potser pel còctel de gèneres, potser per vés a saber què, *Germà de gel* m'ha fet retornar a un altre llibre difícilment classificable: *La ridícula idea de no volver a verte*, de Rosa Montero (Seix Barral). Hi veig punts en comú, entre les dues obres. Alicia Kopf s'aferra als exploradors polars i Rosa Montero a la vida de Marie Curie, i així les dues autores s'asseguren que no cauran en la mera narrativa autobiogràfica. Així parlen d'elles parlant dels altres, o al revés.

“Per viure hem de narrar-nos; som un producte de la nostra imaginació –escriu Rosa Montero–. La memòria en realitat és un invent, un conte que anem reescriuint cada dia. [...] I sense aquesta imaginació que completa i reconstrueix el nostre passat i que atorga al caos de la vida una aparença de sentit, l'existència seria embogidora i insuportable, pur soroll i fúria”.

Recordem i escrivim per construir sentit, per endreçar el desordre vital, per explicar-nos i salvar-nos. Escrivim, també, per donar sentit al sofriment, com deia la poeta argentina Alejandra Pizarnik.

Moments feliços en què el dolor no forma part de nosaltres

Aquest 14 de juliol ha fet cent anys del naixement de Natalia Ginzburg (1916-1991). “Quan som feliços, ens sentim més freds, més lúcids i més distanciats de la nostra realitat –observa la italiana a *El meu ofici*, un text inclòs a *Les petites virtuts* (Àtic dels Llibres)–. Quan som feliços, tendim a crear personatges molt diferents de nosaltres, a veure'ls amb la gèlida llum de les coses estranyes. Apartem els ulls de la nostra ànima feliç i satisfeta i els fixem sense caritat sobre altres éssers, amb un judici despreocupat i cruel, irònic i superb, mentre la fantasia i l'energia inventiva actuen amb força. Aconseguiu fer personatges amb facilitat, i aconseguim fer històries construïdes sòlidament i com assecades en una llum clara i freda”.

En aquests moments de plenitud intuïm el dolor des de lluny, des de l'altra banda, a través d'una capa de glaç. En paraules de Ginzburg: “El dolor que desconexem el podem endevinar i crear en virtut de la força fantàstica que ens anima, però el veiem sempre sota aquella llum estèril i gèlida de les coses que no formen part de nosaltres, que no tenen arrels en el nostre interior”.

El dolor que surt de dins és fred, molt fred. Però ens crema. ♦♦